

Quatre dècades per la llengua i el país

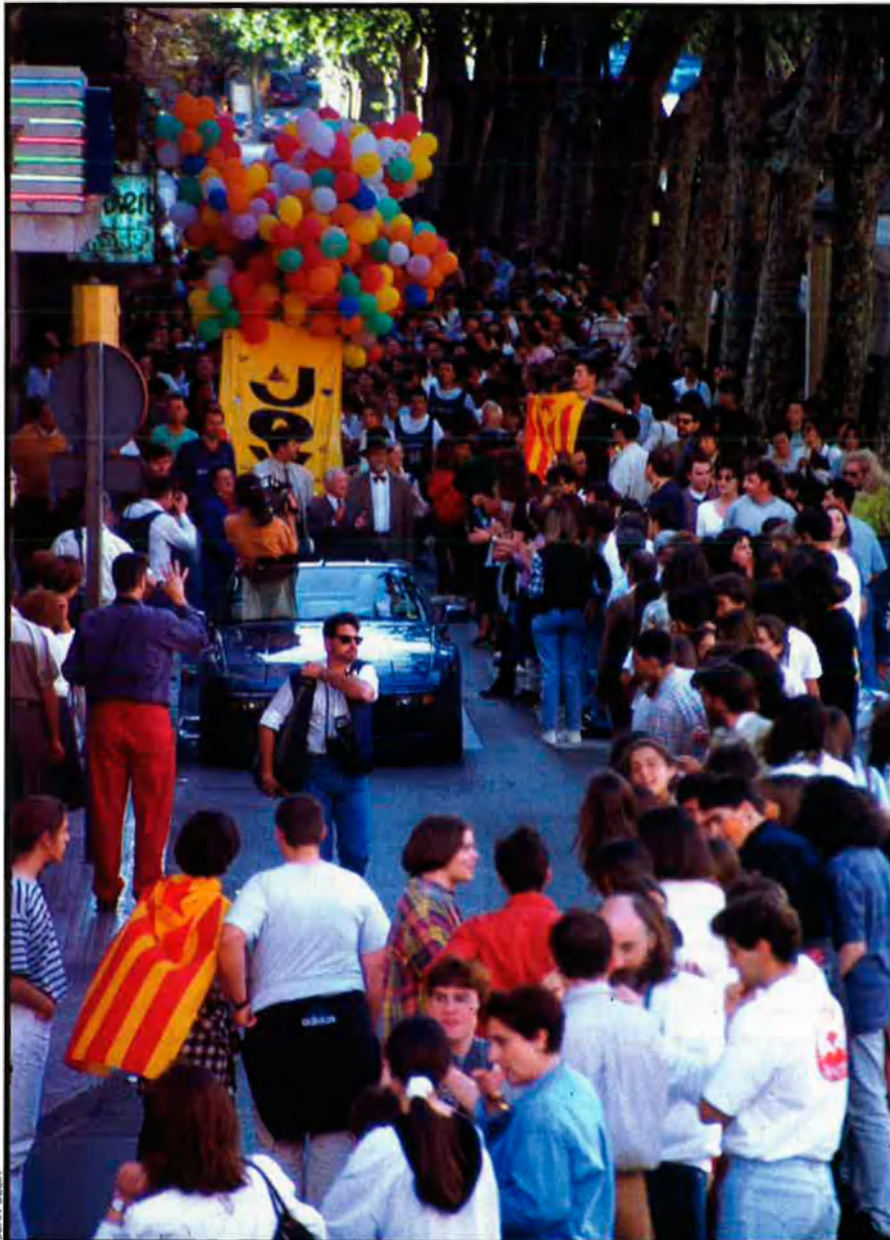
L'Obra Cultural Balear (OCB) comença a commemorar el quarantè aniversari de la seva fundació amb un seguit d'actes i, sobretot, amb la intensificació de la demanda de més autogovern per a les Illes Balears.

Quan Francesc de Borja Moll acabà la ingent tasca del *Diccionari català-valencià-balear*, l'any 1962, pensà crear quelcom estable per mantenir viva la flama catalanista a Mallorca. Per aquesta raó, durant els anteriors vint anys, d'ençà la postguerra, havia anat creant mínimes estructures, o simples vincles de relació personal. Des de feia anys, els secretariats —l'estructura del *Diccionari* amb seus a Palma, València i Barcelona— esdevingueren caus d'interrelació entre el catalanisme d'arreu dels Països Catalans, a partir de l'organització de tot tipus d'actes culturals en català. El juliol de 1962 es va crear a Barcelona Omnium Cutural, on Francesc de Borja n'era assessor. Moll pensava que calia fer quelcom semblant a les Balears i es posà en contacte amb els seus amics i coneguts. Així sorgí la idea de crear el que seria l'Obra Cultural Balear (OCB). Un nom que, com recorda un dels fundadors, Miquel Fullana i Llompart, al seu llibre *Els deu primers anys de l'Obra Cultural Balear* (OCB, Palma, 1991), “era indistint per al català o castellà”, un ardit “gens gratuït, ans obligatori en aquell temps”.

El 3 de desembre de 1962, en un pis de la plaça on hi ha l'estàtua eqüestre del rei en Jaume (oficialment d'Espanya), s'hi reuniren Moll i els entusiastes de la idea. Acordaren el nom i una nova trobada al cap de pocs dies. El dia 14 acudiren a la cita unes quinze persones i es discutí qui havia de ser el president de la nova entitat. Tot i que en la primera reunió s'havia pensat en un altre, finalment el designat va ser Miquel Forteza. A banda dels mèrits personals, i de la reconeguda vàlua catala-

nista, possiblement consideraren també que era delegat d'Obres Públiques, tenia bones relacions amb l'església i era respectat per les autoritats franquistes. La nova societat es constituí davant el notari el 21 de desembre de 1962. Ja només quedava fer la primera assemblea de socis, que seria l'oficialment fundacional de l'Obra Cultural Balear. Tingué lloc a les set del vespre del 31 de desembre en el domicili particular de Francesc de Borja (carrer de Sant Bartomeu, 17-pral. Palma). Una data que coincideix amb l'aniversari de l'entrada de les forces cristianes catalanoaragoneses de Jaume I a la Medina Mayurqa d'Abú Yahyá.

Hi assistiren, i en són socis fundacionals, trenta-una persones que aportaren, conjuntament, un capital social de 54.000 ptes. (324,55 euros). Els assistents a aquella reunió van ser: Miquel Marquès i Coll, Francesc de Borja Moll i Casasnovas, Josep Maria Casasayas i Truyols, Climent Puig i Farreras, Miquel Fullana i Llompart, Antoni Fernández i Suaru, Pau Alcover i de Haro, Josep Coll i Bardolet, Bernat Vidal i Tomàs, Josep Capó i Juan, Bartomeu Barceló i Pons, Tomàs Cano i Cantallops, Antoni Cano i Oleo, Joan Sbert i Massanet, Josep Verd i Palou, Joan Sard i Pujadas, Miquel Forteza i Pinya, Carles Forteza i Steegmann, Guillem Colom i Ferrà, Josep Mascaró i Pasarius, Gabriel Cortès i Cortès, Norbert Bauçà i Frontera, Miquel Masot i Miquel, Joan Pons i Marquès, Andreu Crespi i Salom, Ignasi Rotger i Villalonga, Pere Antoni Arbona i Pizà, Miquel Arbona i Oliver, Josep Forteza-Rey i Forteza, Aina Moll i Marquès i Francesca Moll i Marquès.

JOAN CELIÀ

La capacitat de mobilització social que ha demostrat aquesta entitat es notable. Els darrers anys de govern popular a les Illes hi va haver una forta pressió contra la política lingüística.

L'objectiu immediat de la nova entitat era organitzar cursos de català allà on poguessin. Així ho feren a l'Estudi General Lul·lià i en altres centres. Aviat les sigles OCB, o més popularment l'Obra, es va anar convertint en el referent exclusiu del catalanisme illenc durant els anys seixanta.

Amb el tomb de dècada, i amb el revifament de l'ambient sociopolític, l'Obra esdevé el centre de reunió, discussió o "conspiració" de tota mena de grups, organitzats o no, antifranquistes,

des dels estrictament culturals catalanistes als més orgànicament partidistes. Com recordava un dels més actius membres de l'agitació política i cultural d'aquell moment, Antoni Serra, en una entrevista (1995), "l'Obra era l'únic lloc que tots teníem i allà anàvem". La qual cosa, és clar, provocà més d'un maldecap a qui va ser president durant la primera dels anys setanta, Climent Garau, que hagué de donar cobertura als joves activistes antifranquistes, condició que òbviament Garau compartia

ja que, no debades, va ser un dels principals promotors de la Unió Autonomista, primer partit estrictament nacionalista que es presentà a les eleccions de 1977. Els opositors, doncs, aprofitaven qualsevol acte cultural, com ara presentacions de llibres, recitals de poesia o música, cinefòrum o el que fos, per fer proclames en favor del trencament democràtic. Una agitada activitat antifranquista que en més d'una ocasió suposà la detenció d'alguns membres de l'OCB.

Amb la transició política, l'Obra excel·lí en la promoció de moviments tendents a la consecució de l'autonomia política per a les Balears. En el seu local es feren les primeres reunions per a la mítica Diada que culminà amb la gran manifestació del 29 d'octubre de 1977 sota el lema de "Volem s'Estatut". Sempre en l'avantguarda del moviment per l'autogovern seguí de prop tot el procés preautonòmic (1977-1983) fins a la consecució de l'Estatut (1983), aportant opinions i estudis sobre la llengua o l'autogovern. Sempre amb la intenció de fer el màxim per la primera, evitant qualsevol temptació de convertir la qüestió lingüística en motiu de disputa social.

Actualitat. Durant una llarga primera part de l'autonomia (1983-1994) l'Obra es dedicà a cobrir els buits que el Govern balear (d'AP, després PP, presidit per Gabriel Cañellas) desatenia, bàsicament l'ensenyament del català. Els ajuts —normalment mitjançant convenis de col·laboració— que li arribaven de les institucions públiques, els va destinar, principalment, a l'organització de la Campanya Institucional per a la Normalització Lingüística, en què l'Obra tenia un gran protagonisme. Es tracta d'un moment que podria considerar-se de "gestió" i no tant de reivindicació. Però el 1994 tot canvia.

L'any anterior el Govern Cañellas havia estat remodelat profundament i prompte es va veure que la relació amb l'Obra canviava radicalment. El 1994 la Conselleria d'Educació aprovava el decret de mínims de l'ensenyament en català i del català, que l'OCB no considerà gens adequat. Començà així una

nova època de reivindicació. Durant la tardor de 1994 una primera manifestació, auspiciada per l'OCB, aplegava als carrers de Palma milers d'estudiants contra el decret. El PP ho considerarà *casus belli* i, significativament, en la campanya electoral per a les eleccions autonòmiques de 1995, Canellas feia duríssimes declaracions contra l'Obra. Els entorns conservadors creen, fins i tot, una fantasmagòrica organització presumptament cultural de caràcter clarament anticatalanista per oposar-la a l'Obra però que no arribà a consolidar-se. L'OCB, que ja encapçalava l'actual president, Antoni Mir, optà per la mobilització creixent i la pressió al carrer. Quinze dies abans de les eleccions de 1995 l'Obra convoca la primera Diada per la Llengua i l'Autogovern, que va ser un èxit absolut de participació. El 1995 Canellas guanya, però al juliol és obligat a dimidir per José María Aznar. Entre juliol de 1995 i juny de 1996 presideix el Govern Cristòfol Soler, el qual obre un parèntesi amb l'Obra: simbòlicament assisteix a la segona Diada (maig de 1996), però Soler serà substituït per Jaume Matas (1996-99) que recupera l'enfrontament, fins a cotes de bel·ligerència mai no vistes, contra l'Obra i tot el que fos catalanisme estructurat. L'OCB, de la mà d'Antoni Mir, aguantava la pressió i respon. Aposta sense embuts per "noves formes de fer política" en les eleccions de 1999, de resultes de les quals es forma el Govern progressista presidit per Francesc Antich. Durant aquesta legislatura les re-

D'esquerra a dreta, Francesc de Borja Moll, Climent Garau i Antoni Mir, tres dels presidents que ha tingut l'Obra Cultural Balear en els seus primers quaranta anys de vida.

lacions OCB-Govern han estat formalment normalitzades, encara que també hi ha hagut discrepàncies. Tot i així, hi ha cordialitat i col·laboració, però l'Obra no ha aturat la pressió per demandar més autogovern i més suport institucional en favor de la llengua, com queda clar cada mes de maig amb la Diada per la Llengua, a la qual Antich i altres membres del Govern balear assisteixen regularment.

Aniversari. A l'espera d'altres possibles actes, l'OCB commemora el quarantè aniversari de la seva fundació amb la trobada i homenatge als fundadors i socis més antics que se celebra aquest dissabte dia 26 a la possessió de Miramar, al nord de Mallorca, famosa perquè hi va residir l'arxiduc Lluís Salvador d'Àustria.

Es preveu també que l'OCB aprofiti la Nit de la Cultura, que organitza cada

desembre, i en el decurs de la qual es lliuren el Premis 31 de Desembre de l'entitat, per donar més èmfasi a l'efemèride.

Fidel a la seva reivindicació quasi permanent, lligant passat, present i futur, l'Obra ha fet ara una crida especial. La setmana pròxima es compleix el vint-i-cinquè aniversari de la Diada per l'Estatut de 1977 (29 d'octubre), i amb aquest motiu el president de l'entitat, Antoni Mir, fa dues setmanes que va adreçar una invitació a totes les organitzacions polítiques, sindicals, econòmiques, ecologistes, socials, culturals i cíviques perquè s'impliquin en un acte simbòlic i alhora reivindicatiu en record d'aquell dia mític que signifiqui, alhora, una aposta comuna perquè les Illes Balears aprofundeixin el seu autogovern.

Miquel Payeras

Cines Babel
Cines Albatros

CINES BABEL

LA CURVA DE LA FELICIDAD

Amb Sergi López

Si presentes aquesta butlleta tindràs el següent preu especial:

Si ets subscriptor d'EL TEMPS:
3,61€ tota la setmana
(cal acompanyar justificant de pagament)

Si ets lector d'EL TEMPS:
3,61 € de dilluns a dijous

Vicente Sancho Tello, 10. VALÈNCIA

